

จดหมายข่าว (E-Newsletter: Agri. Policy Research)

งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2

ประจำเดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2559

ความเบื้องต้น

โดย ดร. ปิยะทัศน์ พาพอนุรักษ์ และรศ.สมพร อิศวิลานนท์

สถาบันคลังสมองของชาติ

ด้วยสำนักประสานงาน “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย” สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้มีความร่วมมือกับสถาบัน Thuenen Institute of Farm Economics ประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงกำไร มีภารกิจในการสร้างข้อความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม วิเคราะห์สถานการณ์ และรวมถึงนโยบายการเกษตรในภูมิภาคต่างๆ ของโลก การทำงานของสถาบันกับพันธมิตรองค์กรต่างประเทศอยู่ในรูปของการเป็นเครือข่ายระหว่างกัน เรียกว่า “*agri benchmark: Cash Crop*” ในปัจจุบัน *agri benchmark: Cash Crop* มีเครือข่ายประกอบด้วยสถาบันการศึกษาและสถาบันหรือหน่วยงานวิจัยจำนวน 41 สถาบัน ในภูมิภาคต่างๆ ของโลกประกอบด้วย ยุโรป 15 สถาบัน เอเชีย 11 สถาบัน แอฟริกา 8 สถาบัน อเมริกาเหนือ 6 สถาบัน อเมริกาใต้ 4 สถาบัน โอเชียเนีย 1 สถาบัน

ในทุกปี *agri benchmark* จะกำหนดจัดการประชุมวิชาการประจำปี เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 ในชื่อว่า *Cash Crop Conference (CCC)* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในด้านการผลิตและการตลาด ตลอดจนการเชื่อมโยงเครือข่ายงานวิจัยด้านพืชเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นเวทีสาธารณะในการเผยแพร่ข้อความรู้ การวิเคราะห์ด้านเศรษฐศาสตร์และการจัดการฟาร์มให้กับสังคม ทั้งนี้จะมีการจัดประชุมวิชาการในทุกปีหมุนเวียนกันไปในกลุ่มของเครือข่าย

จดหมายข่าว “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร” ฉบับนี้ ได้นำเสนอข้อสรุปจาก “การประชุมวิชาการ *agri benchmark Cash Crop Conference 2016*” ระหว่างวันที่ 26 - 30 มิถุนายน 2559 ณ โรงแรม Eastin Grand Hotel ถนนสาทร กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่มีการประชุมเครือข่ายดังกล่าวขึ้นในทวีปเอเชีย

สำนักประสานงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจดหมายข่าวฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจไม่มากนักน้อย ✨

“...การประชุมวิชาการ
*agri benchmark Cash Crop
Conference*

มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็น สร้างความเข้าใจ
สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในด้าน
การผลิต และการตลาด
เชื่อมโยงเครือข่ายงานวิจัย
ด้านพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ...

เผยแพร่ข้อความรู้ การ
วิเคราะห์ด้านเศรษฐศาสตร์และ
การจัดการฟาร์ม
ให้กับสังคม...”

“ประเด็นข้อสรุปที่สำคัญจาก agri benchmark Cash Crop Conference 2016

✂ วัตถุประสงค์การประชุม

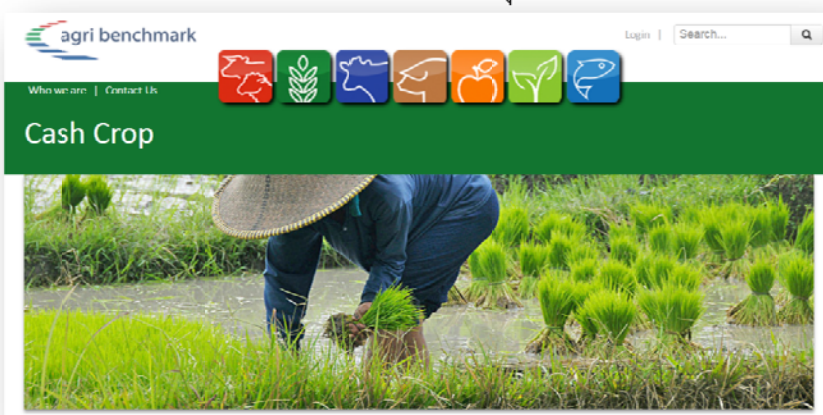
- 1) เพื่อใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างนักวิชาการ และผู้ประกอบการ ทั้งภายใน และต่างประเทศ ถึงข้อปัญหาและประเด็นความท้าทายที่จะเกิดขึ้นกับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญบางชนิด
- 2) เพื่อสร้างความเข้าใจถึงสถานการณ์ รวมถึงข้อปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งด้านการผลิต และการตลาดสินค้าเกษตรบางชนิดตลอดจนประเด็นข้อท้าทายในอนาคต
- 3) เพื่อเป็นเวทีในการเรียนรู้ถึงการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย การเชื่อมโยง นักวิชาการฝ่ายไทยและนักวิชาการจากต่างประเทศ ให้เกิดเป็นเครือข่ายของความร่วมมือทางวิชาการในอนาคต

✂ รูปแบบการประชุม

การประชุมจะเป็นการรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านการผลิต การตลาด นโยบาย และเทคโนโลยีที่ใช้ในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จากประเทศสมาชิก อันได้แก่ ถั่วเหลือง ข้าวโพด ข้าวสาลี อ้อย/น้ำตาล มันฝรั่ง Oil seed และ ข้าว พร้อมกับการสังเคราะห์ เปรียบเทียบผลระหว่างประเทศ การหารือเรื่องการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ รวมถึงการจัดอภิปรายพิเศษ Global Forum และแลกเปลี่ยนหารือระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม ตลอดจนการศึกษาดูงานนอกสถานที่

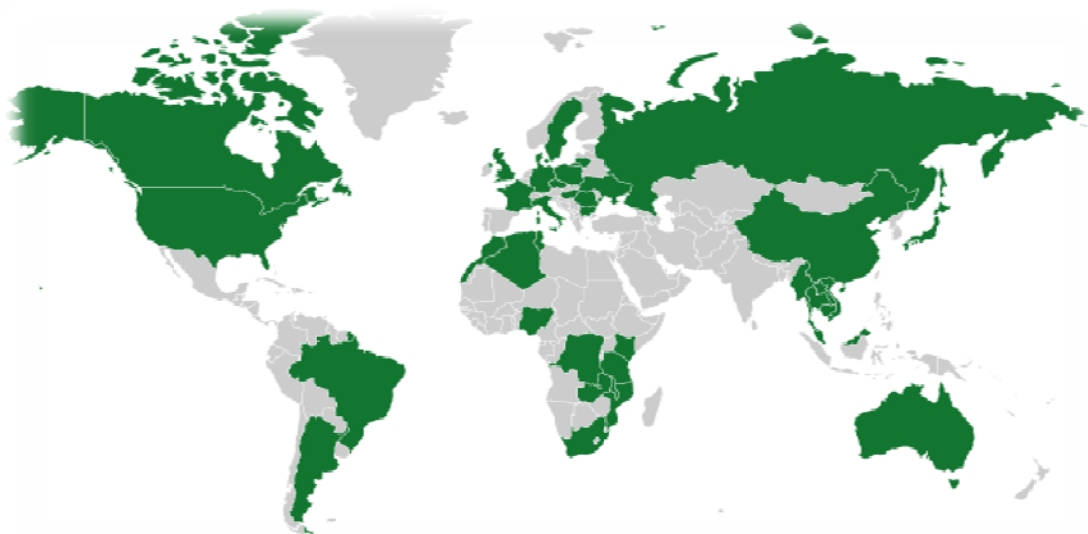
มีผู้เข้าร่วมประชุมจากเครือข่าย agri benchmark และวิทยากรรับเชิญรวม 62 ท่าน จากกว่า 42 องค์กร ประกอบด้วย อาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัยผู้เชี่ยวชาญด้านพืชศาสตร์ เศรษฐศาสตร์เกษตร นโยบายเกษตร และการจัดการเกษตร จากมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยต่างๆ ในส่วนของ Global Forum เป็นการเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย ผู้ประกอบการ สื่อมวลชน และผู้สนใจของไทยรวม 41 ท่าน เข้าร่วมประชุมดังกล่าว

“...เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความเห็น
ระหว่างนักวิชาการ และ
ผู้ประกอบการ ทั้งภายใน และ
ต่างประเทศ ถึงข้อปัญหาและ
ประเด็นความท้าทายที่จะเกิด
ขึ้นกับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ...”

✧ ประเด็นข้อสรุปที่สำคัญ

- ภาคการเกษตรของไทยมีความก้าวหน้าอย่างน่าประทับใจและมีความเป็นพลวัตสูง ทำให้ไทยเป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญหลายชนิดในตลาดส่งออก โครงสร้างทางการเกษตรดูเหมือนว่าได้มีการปรับตัวจากข้าวไปสู่พืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดอื่นๆ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง รวมถึงการปรับตัวไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าเกษตร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีภาคเอกชนเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมการผลิตอ้อยและน้ำตาล
- รัสเซียกำลังจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้ผลิตและส่งออกถั่วเหลือง แม้ว่าผลผลิตถั่วเหลืองของรัสเซียจะไม่โดดเด่นแต่เกษตรกรผู้ผลิตถั่วเหลืองของรัสเซียมีต้นทุนต่ำและได้ผลตอบแทนที่สูงจากการผลิต ส่วนการผลิตของยุโรปนั้นการคัดเลือกพืชหมุนเวียนในฟาร์มกำลังเป็นโจทย์ที่สำคัญสำหรับเกษตรกร เพราะเกษตรกรจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปลูกพืชคลุมดิน เพื่อรักษาพื้นที่สีเขียวให้เป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสมดุลของธาตุอาหารในดิน รวมถึงมาตรการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชที่มากเกินไป นอกจากนี้การห้ามใช้สารนีโอนิโคตินอยด์ซึ่งเป็นสารที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทของแมลง โดยเฉพาะผึ้งใน EU มีผลต่อการผลิตพืช rapeseed

✧ ประเด็นข้อสรุปที่สำคัญ (ต่อ)

- การผลิตน้ำตาลจาก sugar beets ของยุโรปอยู่ในสถานภาพที่แข่งขันได้กับการผลิตน้ำตาลจากอ้อย เพราะราคาน้ำตาลยังอยู่ในระดับที่สูงกว่าต้นทุนการผลิตน้ำตาลจากวัตถุดิบทั้งสอง นอกจากนี้ยังพบว่าการผลิตพืชน้ำมันในยุโรปมีกำไรมากกว่าการผลิตธัญพืช อย่างไรก็ตามความแปรปรวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรามีผลต่อต้นทุนในการผลิตพืชและส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน
- การผลิตพืช GM และ Non-GM มีต้นทุนการผลิตที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะต้นทุนการผลิตถั่วเหลือง การมีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรหันไปปลูกถั่วเหลือง Non-GM ในบราซิล และแคนาดาจะช่วยสนับสนุนการเพิ่มอุปทานผลผลิตของถั่วเหลือง non-GM อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในสหรัฐอเมริกาการตอบสนองต่อนโยบายการผลิตถั่วเหลือง Non-GM จะมีต่ำ

“...ภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก... ส่งผลกระทบต่อราคาผลิตผลเกษตรและการหดตัวของรายได้ของเกษตรกร ทั้งนี้ผลกระทบจะเกิดกับเกษตรกรในภูมิภาคที่มีต้นทุนการผลิตในระดับสูง มากกว่าในภูมิภาคที่เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตต่ำกว่า”

- ตลาดสินค้าเกษตรที่ซบเซา อันเป็นผลจากภาวะการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก สถานการณ์ดังกล่าวนอกจากจะส่งผลต่อการค้าที่หดตัวลงแล้วยังส่งผลกระทบต่อระดับราคาผลิตผลเกษตรที่เกษตรกรได้รับและการหดตัวของรายได้ของเกษตรกร ทั้งนี้ผลกระทบจะเกิดกับเกษตรกรในภูมิภาคที่มีต้นทุนการผลิตในระดับสูง มากกว่าในภูมิภาคที่เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตต่ำกว่า อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การปรับตัวของเกษตรกร ในสหรัฐอเมริกาและบราซิล อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ และปุ๋ยเคมี ปรับตัวลดลง หรือในบางแห่งต้องปล่อยให้ดินให้ว่างเปล่า
- สำหรับประเด็นเกี่ยวกับพืชบางชนิดในเอเชียพบว่า ในกรณีของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในอินโดนีเซียยังมีโอกาสขยายตัวได้อีกโดยไม่ได้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ป่า การปรับเปลี่ยนนโยบายเรื่องข้าวโพดของจีนจะมีผลทำให้การนำเข้าข้าวโพดของจีนลดลง ส่วนประเทศเวียดนามได้มีการปฏิรูปการผลิตข้าวอย่างเข้มข้นไปสู่การปลูกข้าวและพืชหมุนเวียนอื่นๆ โดยเฉพาะข้าวโพดซึ่งมีความต้องการนำไปใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ นอกจากนี้ การเข้าสู่เกษตรกรสูงวัยทั้งในจีนและไทยมีความเป็นไปได้ว่าจะนำไปสู่การผลิตการเกษตรในที่นาแปลงใหญ่เพิ่มขึ้นพร้อมๆ กับจำนวนเกษตรกรที่ทยอยลดลง

✧ ประโยชน์ที่ได้รับและก้าวต่อไป

นักวิจัยไทยทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันวิจัย และผู้ที่สนใจ ได้เพิ่มพูน ข้อความรู้ ความเข้าใจในสถานการณ์การแข่งขันของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในตลาดการค้า สิ้นค้าเกษตรโลก

นักวิชาการจากภูมิภาคต่างๆ ของโลกได้เรียนรู้เกี่ยวกับระดับการพัฒนาการของ ภาคการเกษตรไทย และเกิดการเชื่อมต่อกองงานวิจัยบางประเด็นเชิงนโยบาย

ยกระดับศักยภาพสำหรับนักวิชาการด้านการเกษตร เศรษฐศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์เกษตรไทย โดยเฉพาะนักวิจัยรุ่นใหม่ จากการแลกเปลี่ยนความเห็นกับ นักวิชาการผู้มีประสบการณ์จากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาต่อยอดขึ้นเป็นเครือข่ายงาน วิชาการในอนาคต เกิดการพัฒนามุมมองเชิงนโยบาย อันนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ต่อการ สร้างโจทย์วิจัยในประเทศไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ พร้อมกับประโยชน์จากความ ช่วยเหลือในเครือข่ายพืชเศรษฐกิจจากประเทศสมาชิก

การประชุม Cash Crop Conference 2017 จะจัดขึ้นที่เมือง Berlin ประเทศ เยอรมนี ระหว่างวันที่ 11 - 17 มิถุนายน 2560

ผู้เข้าร่วมประชุม agri benchmark Cash Crop Conference 2016

ผู้ที่สนใจสามารถอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.agribenchmark.org/>

✧ จัดทำโดย

สำนักประสานงาน “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย” สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ดร.ปิยะทัศน์ พาหอนุรักษ์ โทร. 02 640 0461 ต่อ 114 Email piyatat@knit.or.th

<http://www.agripolicyresearch.com/>